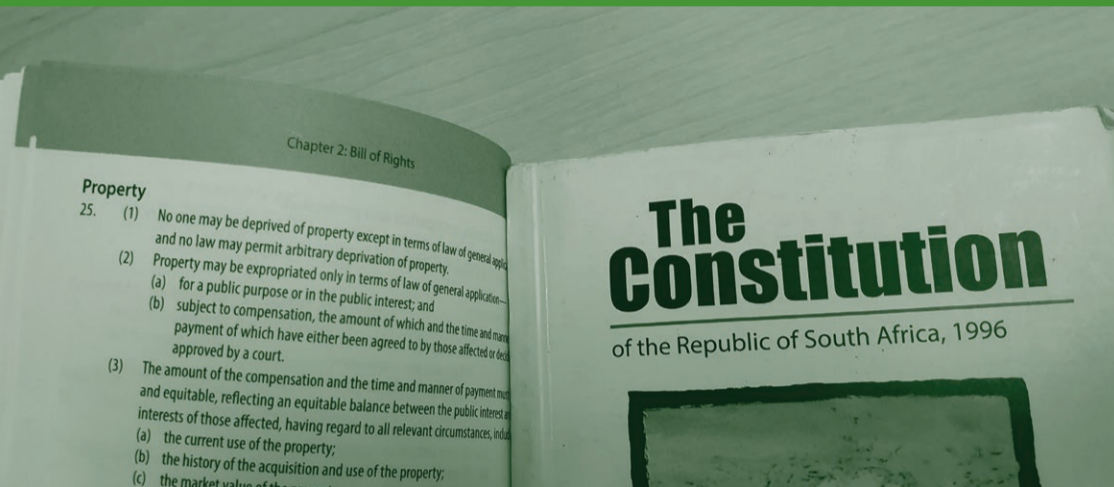

Khwiniso ya Khethekanyo ya 25 ya Mulayotewa

Komiti ya u Sedzulusa Ndayotewa yo Tanganelaho (CRC yo Tanganelaho) yo fara vhubiwa nga vhathu kha mavundu othe a Afrika Tshipembe nga 2018. Ndivho nthihi ya vhubwamani uhu ho tshishavha na tshishavha ho vha hu u wana mahumbulwa a tshishavha nga Khwiniso ya Khethekanyo ya 25 ya Mulayotewa.

Nga zwifhinga izwi zwa vhubiwa, mbudziso dzi tevhelaho dzo vhubziswa u itela u nyanyula mahumbulwa a pfallaho u bva kha tshishavha:

- Naa Khethekanyo ya 25 ya Mulayotewa i khou thithisa u dzhiululwa ha mavu hu si na ndiliso?
- Ndi tshanduko dzifhio dzine vha nga takalela u dzi vbona u itela u thoma u shumiswa ha vhubkuma ha Khethekanyo ya 25 ya Mulayotewa?

Ndi nnyi ane a tea u shela mulenzhe na hone nga ndila de?

Madzangano othe, vhatu vhothe na zwiimiswa zwothe zwi zwi takalelaho na u kwamea, vha khou rambiwa u shela mulenzhe nga: U ita makumedzwa o tou nwalwaho o livhiswa kha Komiti ya Tshifhinga nyana nga Khethekanyo ya 25 ya Mulayotewa.

Makumedzwa a tea u rumelwa kha Muñwaleli wa Komiti ya Tshifhinga nyana, Vho Vhonani Ramaano nga la 29 Luhuh 2020.

📍 Diresi: 3rd floor, 90 Plein Street, Cape Town, 8000

✉ Imeili: section25@parliament.gov.za

📞 WhatsApp: 081 410 5932

U dzhenela vhubiwa nga vhatu:

Vhubiwa nga vhatu vhu do farelwa mavunduni othe u bva nga la 28 Luhuh 2020 kha zwitiriki zwo vhalaho na mimasipala mihulwane u mona na shango.

Nyiledza u bva hayani ya lushaka ye ya bulwa nga Muphuresidennde Vho Cyril Ramaphosa nga Thafamuhwe nga nthani ha dwadze la Covid 19 le la do swikisa kha u fhiselwa phanda ha vhubiwa nga vhatu mavunduni mararu: Limpopo, Northern Cape na Western Cape. Zwa zwino fhasi ha nyiledza u bva hayani ya levele ya 1, vhubiwa nga vhatu vhu khou do thoma u bva nga la 22 Tshimedzi u swika 31 Tshimedzi 2020.

U itela u wana mafhungo manzhi nga makumedzwa na vhubiwa nga vhatu nga ha Mulayotibe, vha nga kwama Muñwaleli wa Komiti ya Tshifhinga nyana nga ha Khethekanyo ya 25 ya Mulayotewa, Vho Vhonani Ramaano kha:

☎ Luṭ: (021) 403 3820

☎ Sele: 083 709 8427

✉ Imeili: vramaano@parliament.gov.za

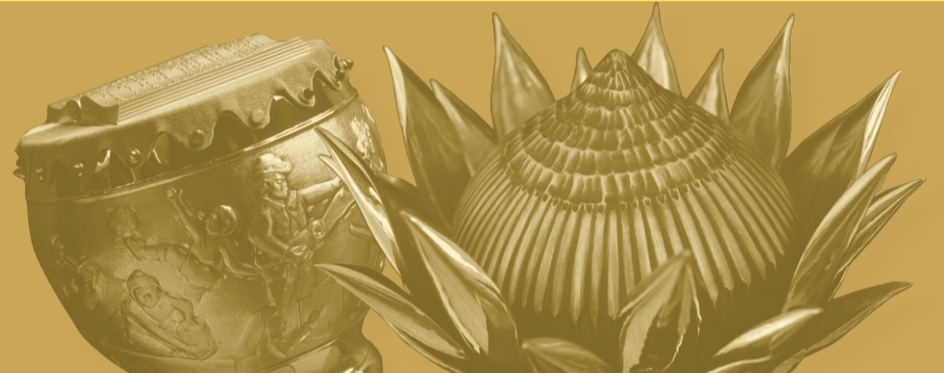

PARLIAMENT OF THE REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Ho iteani nga murahu ha vhubiwa nga vhatu ha 2018?

Komiti ya u Sedzulusa Mulayotewa yo Tanganelaho yo dzudzanya muvhigo na u u swikisa tfulani kha Buthano la Lushaka (NA). Muvhigo wo vhekanya kha mutevhe mafhungo a ndeme a tevhelaho a bvaho kha mahumbulwa nga tshishavha:

- Hu na vhuṅe vhu sa edani hune vhu si ha vhubkuma ha mavu shangoni.
- Pfanelo ya vhuṅe ha ndaka ya vhashumi vha bulasini, vhadzuli vha bulasini na avho vha dzulaho kha mavu a nnyi na nnyi a re fhasi ha Thirasithi i tea u khwathisedzwa.
- Vhuada, mugaganyagwama wa mbuedzedzo ya mavu u songo edanaho, khathihhi na u thahelero ya vhubkoni muvhusoni zwo bulwa sa zwi thivhelaho maitele a mbuedzedzo ya mavu.
- Muvhuso u khou humbelwa uri u thome maano a vhubali a re khagala a phadalado ya mavu u itela u tandulula maitele a si kwao a tshifhinga tsho fhiraho.
- Mulayotewa u fanela u bula zwi khagala u dzhiululwa ha mavu hu si na ndiliso sa ketho ya vhubkuma ya mbuedzedzo ya mavu.

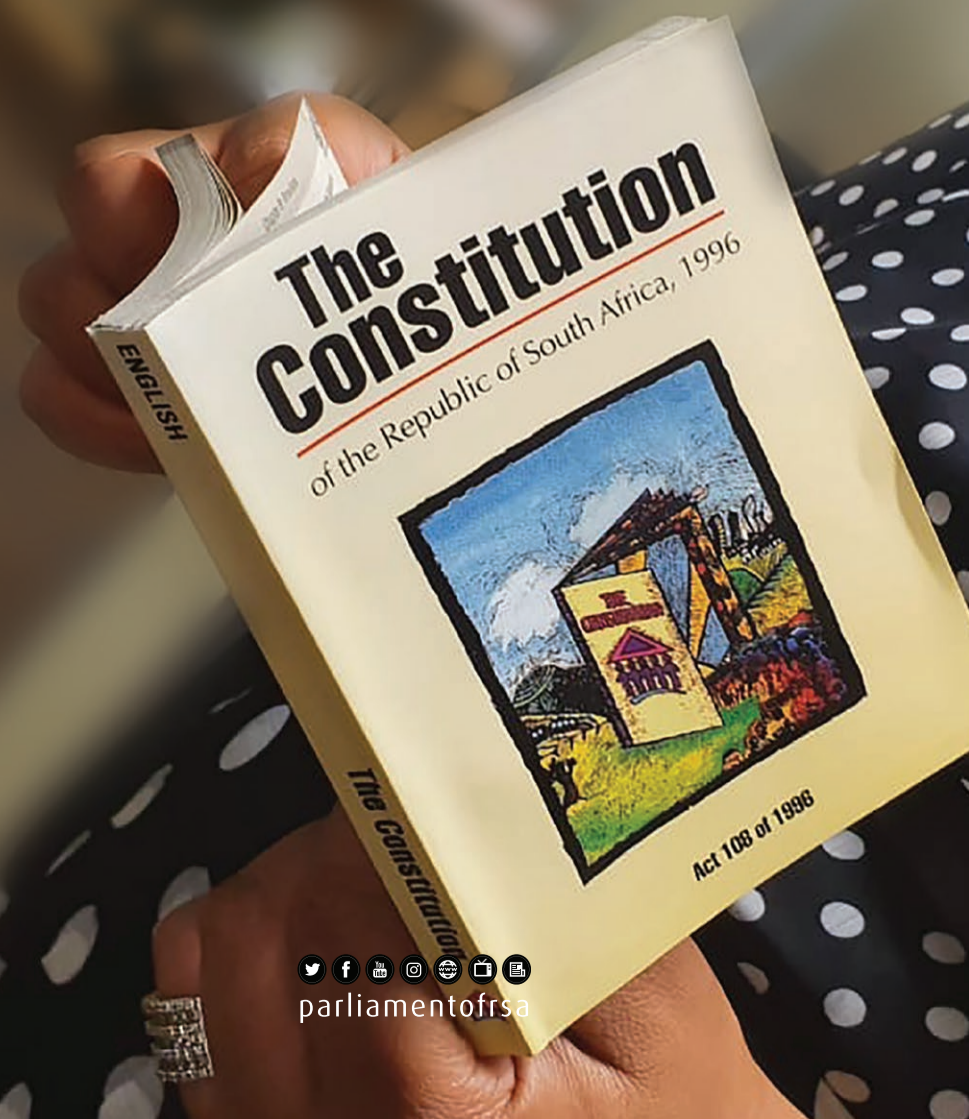

Tshivenda

PARLIAMENT OF THE REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

KHWINISO YA KHETHEKANYO YA 25 YA MULAYOTEWA

parliamentofrsa

KHWINISO YA KHETHEKANYO YA 25 YA MULAYOTEWA

Mihumbulo ye ya pfalesa ya tshitshavha nga tshifhinga tsha vshupfiwa ndi ifhio?

Vshupfiwa nga vshathu ho khunyeledzwa hu na mihumbulo mivhili i hanedzanaho.

Muhumbulo wa u thoma ndi wa uri Khethekanyo ya 25 ndi tshithithisi tsha u dzhiululwa ha mavu hu si na ndiliso, na uri i toḡa u khwiniswa. Nga maanḡa, Khethekanyo dza 25 (1), 25 (2) (b) na 25(3) dzo sumbedzwaho sa dzi re thaidzo. Mbetshelewa idzi dzo dzhiwa sa dzi tsireledzaho pfaleso dza ndaka yo waniwaho nga tshifhinga tsha maḡuvha a vshukoloni na tshifhinga.

Muhumbulo wa vshuvhili ndi wa uri Mulayotewa wo no ḡi tendela u dzhiwa hu si na ndiliso. Muhumbulo uyu u tikedzwa nga Khethekanyo ya (2) (a), ine ya bula uri ndaka i nga ḡi dzhiwa fhedzi u ya nga mulayo une wa shumiswa nga ngila i linganaho u itela ndivho dza tshitshavha.

Avho vha hanedzaho u khwiniswa ha Khethekanyo ya 25 vha isa phanḡa na u themendela uri Phalamennde i fhelise Mulayo wa u Dzhiulula (63 wa 1975), na u ita mvetamveto ya Mulayotibe wa u Dzhiulula u itela u dzudzanya na Khethekanyo ya 25.

Themendelo dzi re hone zwino dza CRC yo Tanganelaho ndi dzifhio?

Themendelo ya 1:

Khethekanyo ya 25 ya Mulayotewa i tea u khwiniswa na uri iv he khagala nga u dzhiululwa ha mavu na ndaka hu si na ndiliso. Izwi zwi ḡo tandulula vshukhakhi ha kale ha u dzhielwa ha mavu, u vshona uri u swikela hu linganaho kha mavu na u nea maanḡa vshunzhi ha Maafrica Tshipembe.

Themendelo ya 2:

Phalamennde i tea u tshavhanya u thoma maitele a u swikela khwiniso yo teaho kha tshipiḡa tsho teaho tsha Khethekanyo ya 25 ya Mulayotewa.

Themendelo ya 3:

Phalamennde i tea u swikisa tshafulani, u phurosesa na u phasisa Mulayotibe wa Khwiniso ya Mulayotewa hu sa athu swika magumoni a Phalamennde ya dimokirasi ya 5 u itela u tendela u dzhiululwa hu si na ndiliso.

Phalamennde ya zwino ya 6 i khou khunyeledza khwiniso iyi yo themendelwaho.

Ndivho dza Mulayotibe

Khethekanyo tshukhu ya 2 (b)

I tendela kotho ya mulayo uri i dzhie tsheo ya ndiliso ya pumu musi mavu kana ndaka i tshi dzhiululwa u itela mbuedzedzo ya mavu.

Khethekanyo tshukhu ya 3

I dodombedza milayo na nyimele zwine zwa tea u dzhielwa nzhele musi hu tshi dzhiwa tsheo nga kotho malugana na tshelede ya ndiliso.

Khethekanyo tshukhu ya 3A

Mulayo wa lushaka u tea u phasiswa une wa dodombedza nyimele musi kotho i tshi nga swika kha ndiliso ya pumu u itela mavu kana ndaka yo dzhiululwaho, sa tsumbo, Mulayotibe wa u Dzhiulula.

Ndi ngani Phalamennde i tshi khou fara vshupfiwa nga vshathu hafhu?

Phalamennde, yo newa maanḡa nga Mulayotewa i tshi tea u vshona uri vshathu vha dzhenele kha maitele ayo othe, hu tshi katelwa na vshusima milayo.

U itela u fusha maanḡa aya, Komiti ya Tshifhinga nyana i khou ramba vshathu vhothe vha zwi takalelaho na u kwamea nga muthihimuthihi na kana vho dzudzanywa, u shela mulenzhe kha Khwiniso ya vhu 18 ya Mulayotewa, sa afha i tshi elana na Khethekanyo ya 25.

Komiti i ḡo dzeula mahumbulwa a vshathu othe nga khwiniso ya Mulayotewa hu u itela uri NA li kone u phasisa Mulayotibe.

Ndi ngani zwi zwa ndeme u shela mulenzhe?

U shela mulenzhe nga tshitshavha ndi maitele a dimokirasi ane a vshona uri vshasima mulayo vha thetshesha kha maipfi a vshathu musi vha tshi sima milayo.

Hu ḡo iteani nga murahu ha vshupfiwa nga vshathu?

Komiti ya Tshifhinga nyana i ḡo humisela Mulayotibe kha NA musi yo no dzeula mahumbulwa a vshathu othe. Miraḡo i re kha NA vha ḡo kona u khetha nga Khwiniso ya 18 ya Mulayotewa. Arali NA ya phasisa Khwiniso ya 18, Mulayotibe u ḡo kona u fhiriselwa kha Khoro ya Lushaka ya Mavundu (NCOP) u itela u pfa mihumbulo ya mavundu nga Mulayotibe. Musi mulayo wo phasa, u ḡo tendela u dzhiululwa ha mavu na ndaka hu si na ndiliso.

“Phalamennde ya Vshathu ine ya vha Muḡuḡuwedzi na u vha na Vshulondo, ine ya thetshesha vshathu”

Wo bviswa nga Khethekanyo Khulwane ya Mushumo Muhulwane: Ofisi ya Pfunzo ya Tshitshavha • Phalamennde ya Vshathu ine ya vha Muḡuḡuwedzi na u vha na Vshulondo, ine ya thetshesha vshathu • www.parliament.gov.za • P.O Box 15, Cape Town, 8000 • Luḡingo: (021) 403 3341